

Takdim

Elinizde, Liberal Düşünce'nin 2011 yılının son sayısı yer alıyor. Bu sayı, esas itibariyle, Amerikan liberalizminin, liberalizm olup olmadığını tartışan yazılardan oluşuyor.

“İlliberal Liberteryenler: Liberteryen Niçin Liberal Bir Görüş Değildir?” başlıklı ilk yazı, Samuel Freeman'a ait. Bu yazısında Freeman, liberalizm etiketini kullanan ama gerçekte liberalizm olmadığına inandığı liberteryenizm üzerinden kendisinin sahici liberalizm olarak kabul ettiği Amerikan liberalizmini açıklamaya ve haklılaştırmaya çalışmaktadır. İkinci yazıda Atilla Yayla, “Amerikan Liberalizmi Ne Kadar Liberal?” sorusuyla buna, Hume-Smith-Menger-Hayek geleneğine bağlı klâsik liberal bakış açısından hareketle, cevap vermektedir. Yayla, Amerikan liberalizminin, klâsik liberallerin kapıdan kovdukları devlet despotizmini güler yüzlü ve nazik otoriteryenizm olarak parça parça bacadan içeri sokma potansiyeli taşıdığına dikkat çekmektedir.

“Klâsik Liberalizm Nedir?” sorusunu sorup sonra da cevaplandırdığı ilk yazısında Raico, klâsik liberalizmin, “özel mülkiyeti, engelsiz bir piyasa ekonomisini, hukukun hâkimiyetini, din ve basın özgürlüğünün anayasal garantilerini ve serbest ticarete dayanan uluslararası barışı savunan ideoloji” olarak tanımlamaktadır. Raico, ikinci yazısında, 19. Asır'ın sonlarına kadar Avrupa ve ABD'de yükselen değer olan liberalizmin nasıl olup da 20. Asır'a girerken irtifa kaybetmeye başladığını ve bu eğilimin 20. Asır'ın sonlarına kadar devam ettiğini, ancak 1970'li ve 1980'li yıllarda sosyalist plânlama ile müdahaleci programların başarısızlığının klâsik liberalizmi tekrar dünyanın gündemine soktuğunu belirtmektedir. Bununla birlikte Raico, Batı ülkelerinde devletin dur durak bilmeksizin genişlediğini ve dolayısıyla mücadelenin hız kesmeden sürmesinin bir zaruret olduğunu da hatırlatmaktadır.

David Conway, “Klâsik Liberalizm” başlıklı makalesinde klâsik liberalizm ile liberalizmin modern türleri arasındaki temel farkın, birincisinin, özgürlük ve adaletin sağlanması bakımından devlete –toplumun temin edemediği sınırlı bir yelpazedeki malların üretilmesi ve sunulması şeklinde– çok daha sınırlı bir rol

vermesi olduğuna işaret eder. Steven Horwitz; Smith, Menger ve Hayek'ten hareketle, insanların dizayn ettiği değil de insan davranışlarının bir ürünü olan, insanların pratiklerin, kuralların ve kurumların muhtemel yararlarını rasyonel bir şekilde görmeleri ve onları maksatlı bir şekilde inşa etmelerinin değil de değişik beşerî aktörlerin kendi amaçlarını ve plânlarını takip etmelerinin niyetlenmemiş sonuçları anlamından “kendiliğinden doğan düzen” kavramı üzerinde durmaktadır. Bu kapsamlı değerlendirmesiyle Horwitz, bir bakıma, sosyal dünyanın insan dizaynından değil de insan davranışlarından doğduğuna işaret etmektedir.

S. Davies, “Liberteryenizme Tarihî ve Güncel Açından Kısa Bir Bakış” başlıklı yazısında, 20. Yüzyıl'da liberalizmin eksen kaymasına uğraması yüzünden ABD'li liberallerin yeni bir kavram arayışına girdiğine ve önerilen alternatiflerden birinin “liberteryenizm” olduğuna, ancak bu kavramın henüz tam olarak benimsenmediğine ve bu yüzden ABD'de klâsik liberallerin liberalizm kavramını da kullanmaya devam ettiklerine işaret etmektedir.

Liberalizm üzerine son yazı Colin Bird'e ait. O da, başkalarının da aynısını yapma eşit hakkına saygı gösterdikleri sürece bireylere hayatlarını diledikleri gibi yaşama mutlak hakkını veren liberteryenizme, zenginliğin yeniden dağıtımı ve en azından ılımlı bir refah devletini liberal temellerde haklılaştırmaya çalışan refahçı liberallerden gelen eleştirileri özetlemektedir.

İrfan Çelik'in “Kuvvetler Ayrılığı: Bir İndirgeme ve Dönüşüm” başlıklı yazısı, daha önce teknik bir sorundan dolayı sorunlu bir şekilde yayımlanmıştı. Bize ait olan hatayı düzeltmek adına, Çelik'in yazısının tekrar yayın ediyoruz.

Necmettin Doğan ise yazısında, Türk devlet geleneğiyle ilgili yapılan birçok güncel tarihî ve sosyolojik çalışmada, çok sayıda Oryantalistin, gezginin ve devlet adamının katkılarıyla şekillendirdiği “Doğu despotizmi” ve patrimonyalizm kavramlarının analitik bir araç olarak kullanılmakta olduğuna, bu durumun, geniş bir tarihî kesiti değişmez bir toplumsal ve kültürel yapı olarak algılamayı beraberinde getirdiğine işaret etmektedir.

Bu sayının son makalesi, bugüne kadar bu dergide pek ele alınmamış bir konuya, Çin ekonomisine odaklanmaktadır. Genç akademisyen Ümit Çalık, Mao öncesi ile Mao sonrası dönem ekonomisinde ne gibi değişiklikler olduğunu tespit etmeye çalışmakta, özetle, 1978 yılında başlayan ve merkezî otorite eliyle gerçekleştirilen reform süreciyle birlikte Çin ekonomisinin serbest piyasa ekonomisine doğru evrilmeye başladığı sonucuna ulaşmaktadır.

Bir sonraki sayı, “Chicago Okulu”yla ilgili olacak.

Okuyucularımızın zihinleri hep açık olsun, temennisiyle...

Yusuf Şahin
Editör